

Chanzlia chantunala dal Grischun – il center da servetschs dal Chantun

■ Sco post da stab, da coordinaziun e da colliaziun dal Cussegl grond, da la Regenza e da l'administraziun è la Chanzlia chantunala activa d'ina vart en il sustegn da la direcziun e da l'autra vart en la furniziun da servetschs per l'administraziun, ma er per las burgaisas ed ils burgais.

La Chanzlia chantunala sa chapescha sco istanza che fa in servetsch a l'administraziun publica ed a la publicitad. A la Regenza ed al parlament permetta ella d'ademplier lur incumbensas per la publicitad en moda cunvegna, cun cleras finamiras ed en moda transparenta. A l'administraziun metta ella a disposiziun las prestaziuns centralas ch'èn necessarias per servir en moda optimala a la clientella. Ed a las burgaisas ed als burgais pussibilescha ella da far diever en moda facil da lur dretgs politics. Chatta.ch preschenta las finamiras generalas ed ils dus secturs principals «sustegn da la direcziun» e «servetschs» e porscha in'invista profunda en singuls champs da lavur da la Chanzlia chantunala.

Model directiv

Tenor il model directiv sa metta la Chanzlia chantunala las suandantas finamiras principalas:

Regenza e parlament

La Chanzlia chantunala sustegna la Regenza ed il Cussegl grond activamain a planisar, a realisar ed a controllar lur lavurs; ella coordinescha la lavur da la Regenza e dal Cussegl grond e sustegna – ensemen cun il secretariat dal Cussegl grond – en moda eficazia il presidi dal Cussegl grond, ils presidis da las commissiuns sco er las commemoras ed ils commembers dal Cussegl grond ad exequir lur lavur parlamentara.

La Chanzlia chantunala procura ch'ils plans politics da la Regenza vegnian tractads en il Cussegl grond cun in'acceptanza uschè gronda sco pussaivel; ella renda transparenta e chapaivla la lavur da la Regenza per il Cussegl grond, per la publicitad e per las medias cun publitgar ils instruments da planisaziun ils pli impurtants, sco per exempel il program da la Regenza ed il program annual.

Plinavant sondescha la Chanzlia chantunala las schanzas e las ristgas da las tendenzas sin il champ da l'activitad statala ed administrativa ed è il post da preavertiment da la Regenza e realisescha – per incarica da la Regenza – projects interdepartamentals.

Ultra da quai è la Chanzlia chantunala il post da contact per ils servetschs centralas da la Confederaziun e dals chantuns sco er da las regiuns estras vischinas e procura che las relaziuns externas vegnian tgradas ed amplifitgadas. En quest connex s'occupa el

La Chanzlia chantunala sa chatta a Cuira en la «Chasa grischina».

redigia il protocol ed ils conclus dal Cussegl grond ed infurmescha la publicitad per incumbensa dal Cussegl grond.

Servetschs

Il sectur «servetschs» da la Chanzlia chantunala furnescha servetschs impurtants tant per l'administraziun sco er per la populaziun. La Chanzlia chantunala è responsabla che las burgaisas e ch'ils burgais possian far diever da lur dretgs politics. In'ulteriura incumbensa da la partiziun «servetschs» è l'ediziun da publicaziuns impurtantas dal Chantun, sco il Fegl uffizial dal Chantun, l'Annuari dal chantun Grischun u la Collecziun uffiziala da leschas ed il cudesch da dretg grischun. Al sectur «servetschs» appartegnan las suandantas incumbensas:

Dretgs politics e publicaziuns: Il post «dretgs politics e publicaziuns» è responsabel per l'ediziun da las publicaziuns dal Chantun. El procura er per in andament correct da las votaziuns e da las elecziuns e per la comunicaziun dals resultats.

Il servetsch da posta procura che la posta dals posts da servetsch da l'administraziun vegnia spedita a temp ed en moda fida-da.

Translaziuns: Il servetsch da translaziun procura ch'ils documents dal Chantun vegnian translats en las linguas chantunals uffizialas rumantsch, tudestg e talian. El stat a disposiziun al Cussegl grond, a la Regenza ed a la Chanzlia chantunala sco er a l'ulteriura administraziun chantunala.

Stampats e material: La Centrala per stampats e material è responsabla per ils stampats da l'administraziun chantunala e procura che quels hajan ina concepziun unitara. Ultra da quai preveda ella l'administraziun chantunala ed autras instituziuns cun material e cun apparats da biro funzionali. Las empustaziuns pon vegnir fatgas directamain en il negozi d'internet.

Incumbensa per la protecziun da datas

Sco istanza da controlla independenta surveglia l'incumbensa per la protecziun da datas che la protecziun da datas vegnia realisada. El stat a disposiziun tant a persunas privatas sco er a l'administraziun sco post da consultaziun e d'infurmaziun. L'incumbensa per la protecziun da datas è attribui mo administrativamain a la Chanzlia chantunala.

In pitschen sguard en l'istorgia (tenor LIR)

La Chanzlia chantunala è vegnida fundada suenter l'introducziun da la mediaziun l'avrigl 1803. La Veglia Republica na disponiva betg d'ina atgna chanzlia. Il scrivant da la citad da Cuira era a medem temp era scrivant da la Lia da la Chadé e da la Republica. La Chanzlia chantunala sa chattava l'emprim en la chasa dals Trais Retgs, dapi il settember 1803 en il Neues Gebäu che serva dapi alura da sedia a la Regenza grischuna (chasa acquistada il 1807).

Chanceliers chantunals: Christian Carl von Wredow, Cuira (1803-27), Vincenz von Planta, Samedan (1828-36), Philipp Hösli, Novagnas (1836-45), Johann Baptist von Tscharnier, Cuira (1846-75), Gallus Marchion, Valenda (1876-90), Georg Fient, Luzein (1891-1912), Achille Gengel, Curvalda (1913-29), Giusep Desax, Mustér (1930-53), Peter Seiler, Arbon e Triboltingen/TG (1954-74), Fidel Caviezel, Sumvitg (1974-91), Claudio Riesen, Sta. Maria Val Müstair e Rüschegg/BE (dapi il 1991).

La preschentaaziun:

Dossier «Chanzlia chantunala dal Grischun»

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=2602
www.chatta.ch

la era dals giasts da la Regenza en il rom da las usanzas uffizialas.

Administraziun

La Chanzlia chantunala translatescha ils texts uffizials dal Chantun en las trais linguas chantunals uffizialas. Ella producescha ils stampats da l'administraziun e preveda l'administraziun chantunala cun material e cun apparats da biro funzionali. La Chanzlia procura ch'ils stampats e che las scrittiras da l'administraziun vegnian concepids en ina moda unitara e garantiescha in servetsch da posta per ils singuls posts da servetsch.

Publicitad e populaziun

La Chanzlia chantunala è il post da consultaziun per la vasta publicitad; ella communitescha svelt e cumpletamain las decisiuns da la Regenza a la publicitad ed a las medias. Tras e-government sco er tras portals d'internet garantiescha la Chanzlia in access electronic direct e liber a l'administraziun, e quai tant per las burgaisas e per ils burgais sco er per las interpresas.

La Chanzlia chantunala tgrira la reputaziun dal chantun Grischun envers la generalitad e garantiescha – en il rom da si' incumbensa d'infurmaziun – l'applicaziun da las trais linguas chantunals.

Ella ha quità che las votaziuns e che las elecziuns vegnian realisadas correctamain, è responsabla per publicaziuns (sco il Fegl uffizial dal chantun, il rapport annual, l'Annuari dal chantun Grischun u ils carnets da

votar) e tgrira ed actualisescha la collecziun dal dretg chantunala.

Sustegn da la direcziun

Al sectur «sustegn da la direcziun» appartegnan las suandantas incumbensas:

Planisaziun e controlling: Il post «planisaziun e controlling» sustegna la Regenza en las planisaziuns politics e procura per il controlling correspondent. Ils instruments da planisaziun ils pli impurtants èn il program da la Regenza ed il program annual.

Relaziuns externas e projects: Il post «relaziuns externas e projects» procura che las relaziuns externas dal Chantun vegnian tgradas ed extendidas. El è il post da contact per ils servetschs centralas da la Confederaziun e dals chantuns sco er da las regiuns estras vischinas.

Infurmaziun: Il servetsch d'infurmaziun è responsabel per la comunicaziun da decisiuns da la Regenza. El procura che las decisiuns da la Regenza vegnian communitgadas svelt e cumpletamain a la publicitad ed a las medias. Il servetsch d'infurmaziun sustegna er ils departaments ed ils posts da servetsch ad infurmar las medias e la publicitad.

E-government: Il post «e-government» è responsabel per las paginas d'internet da l'administraziun chantunala e realisescha la strategia dad e-government. Tras portals d'internet unitars ed attractivs porscha el a las burgaisas ed als burgais sco er a las interpresas in access electronic direct e liber a l'administraziun.

Relaziuns externas

Il Grischun cumfinescha cun ils chantuns Tessin, Uri, Glaruna e Son Gagl, cun ils pajais federativs austriacs Vorarlberg e Tirol, cun l'Italia (provinza autonoma Bulsau-Tirol dal Sid e regiun Lombardia) e cun il Liechtenstein. Il Grischun tgrira ina rait da relaziuns vasta e flexibla ed è commender da differentas instituziuns.

Pervia da las raits interchantunals ed internaziunals en l'ambient economic, social e politic vegnan incumbensas chantunals, ch'èn prescritas tras la Constituziun e tras las leschas, ademplidas adina pli savens er sur la collavuraziun interchantunala ed internaziunala. Las decisiuns da la Confederaziun sco er da gremis interchantunals u internaziunals han consequenzas pli e pli grondas per ils chantuns. Uschia diventan relaziuns externas pli e pli impurtantas.

Per quest intent ha la Regenza fixà ina strategia cun ils suandants principis: mantegnair ils interess dal Grischun; megliar l'efficacitad da la collavuraziun interchantunala ed internaziunala dal Chantun; ga-

rantir al Grischun ina clera posiziun en la collavuraziun interchantunala ed internaziunala sco er en la relaziun cun la Confederaziun; schliar problems transcunfinals en il rom da structures transcunfinalas.

E-government

Il chantun Grischun s'engascha per l'estensiun da plattafurmas electronicas. L'e-government vul facilitar il traffic tranter interpresas ed autoritads sco er tranter persunas privatas ed autoritads. Sco emprim pass è vegnì mess en funcziun in portal per interpresas. En in'egliada chattan las interpresas la infurmaziun e purschidas impurtantas en in urden tematic. En in segund pass èn las paginas d'internet dals departaments e dals posts da servetsch da l'administraziun chantunala vegnidas unificadas sin ina plattafurma communabla. Plinavant è vegnì mess sin la rait in portal per persunas privatas. Uschia è vegnida stgaffida la basa per ina cumparsa unitara e per in'integratiun directa dals servetschs.

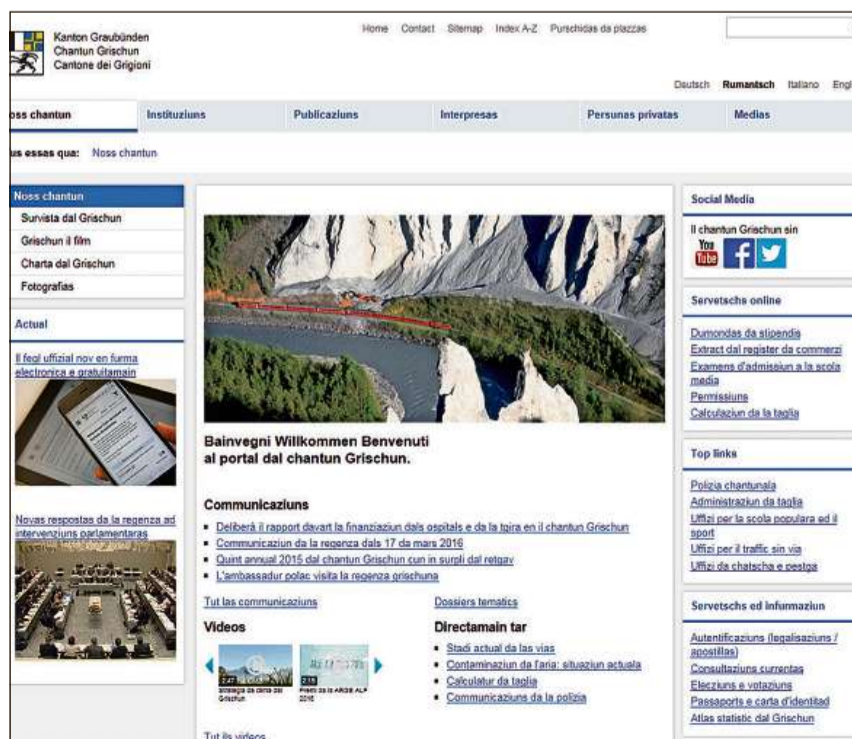
Il Chantun prevesa da trair a niz successivamain il potenzial da l'e-government. Per quest intent duain vegnir realisads en l'avegnir – en accordanza cun la strategia naziunala dad e-government – ulteriurs novs servetschs electronics e purschidas online, sco per exempel la votaziun electronic.

Secretariats

Per ademplir sias avurs dispona la Chanzlia chantunala d'in secretariat che sa dividea en il secretariat da la direcziun ed en il secretariat da la Chanzlia e la Regenza ed è er responsabel per organisar occurrenzas da la Regenza. In ulteriur servetsch èn las legalisaziuns:

Autentificaziuns (legalisaziuns / apostillas): Documents ch'èn vegnids sutscrits d'autoritads e d'uffizis grischuns sco da dretgiras, d'autoritads communalas, d'uffizis da stadi civil, d'uffizis dal register da commerzi u da notars pon vegnir autentificats tar la Chanzlia chantunala. En il traffic da dretg internaziunala numnan ins questa autentificaziun er legalisaziun. La Chanzlia chantunala conferma cun l'autentificaziun sulettamain l'autenticitad da la sutscripziun, dentant betg la correctadad dal cuntegn dal document.

Daspera exista er in secretariat dal Cussegl grond. Quel stat a disposiziun als organs dal Cussegl grond sco er a las singulas deputadas ed als singuls deputads sco agid per liquidar lur lavur parlamentara. Il secretariat dal Cussegl grond prepara las sessiuns, maina il secretariat ed ils protocols dals organs directivs e da las commissiuns; el

Il portal d'internet dal Chantun furma in element central entaifer la lavur da comunicaziun da la Chanzlia.